

MONILÄÄKITYS JA MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

Sirkka-Liisa Kivelä

Yleislääketiet. professori, emerita, TY
Geriatrisen lääkehoidon dosentti, HY

MIKÄ ON MONILÄÄKITYSTÄ?

- Tutkimukset
  - 5 tai yli
  - 10 tai yli runsas monilääkitys
- Jopa kaksi lääkettä voi aiheuttaa samoja ongelmia kuin monilääkitys
- Yleistä iäkkäiden hoidossa
  - km noin 3 lääkettä (kotona as) vv. 0 – 16
  - km lähes 5 lääkettä (pitkäaik.laitos)

MONILÄÄKITYKSEN ONGELMAT

- Interaktiot
  - lääke-lääke; lääke-sairaus; lääke-ruoka
- Haittavaikutukset ja niiden korostuminen
- Haittavaikutusten erot iäkkäiden hoidossa
- Lääketieteellinen koulutus: sairauskeskeisyys
- Lääkkeettömien hoitojen neuvonta
- Käytännön työ: aikaresurssi, omien tietojen rajallisuus, tietojen hankinnan ongelmat
- Potilaat: hoito-ohjeiden toteutuminen
- Potilaat: hinta

LISÄKSI VANHENEMISMUUTOKSET IÄKKÄIDEN HOIDOSSA

LÄÄKE-LÄÄKE INTERAKTIOT

- Farmakokineettiset

  - imeytymisvaihe: Ca, Fe tai Mg ja tetrasykliinit

  - kulkeutumisvaihe: varfariini ja salisylaatti

  - metaboliavaihe: CYP-interaktiot

  - erittymisvaihe: indometasiini ja metotreksaatti

- Farmakodynaamiset

  - kaksi antikolinergia; kaksi verenpainetta alentavaa lääkettä

  - useita keskushermoston kautta vaikuttavia kolinerginen lääke ja antikolinerginen lääke

LÄÄKE-SAIRAUS INTERAKTIOT

- läkkäät monisairaita
- Homeostaattiset mekanismit heikkenevät vanhetessa
- Fysiologiset voimavarat vähenevät vanhetessa
- Haitallisten lääke-sairaus interaktioiden vaara kasvaa vanhetessa

LÄÄKE-RUOKA INTERAKTIOT

- Imeytyminen: maitotuotteet ja tetrasykliinit
- Metabolia: greippi CYP2D6 inhibiittori

HAITTAVAIKUTUSTEN KOROSTUMINEN

- Kaksi tai useampi samanlaisia haittavaikutuksia omaavaa lääkettä
  - antikolinergiset lääkkeet
  - psyyykenlääke ja opioidi
  - bentsodiatsepiini ja antikolinergi
- Haittavaikutukset voivat potentoitua

HAITTAVAIKUTUSTEN EROT IÄKKÄIDEN HOIDOSSA

- Toiminnalliset haitat korostuvat
- Iäkkään oire: sairaudesta vai lääkehaitasta johtuvaa?

LÄÄKETIETEELLINEN KOULUTUS

- Kliininen koulutus: sairaus ja sen lääkehoito
- Monilääkityskysymyksiin vain vähän huomiota
- Haittavaikutuksiin vain vähän huomiota
- Yhteistyöhön vain vähän huomiota
- Lääkehoitojen kokonaisarviointeja ei opeteta
- Lääkkeiden vähentämisen tarpeisiin vain vähän huomiota
- Vanhenemismuutoksiin vain vähän huomiota

LÄÄKKEETTÖMIEN HOITOJEN NEUVONTA

- Useita sairauksia ja useita lääkkeitä: aikapula neuvonnassa

TIEDOT JA TIETOJEN HANKINTA

- ATK-pohjaisia ohjelmia kehitetty: Sfinx, Fimean iäkkäiden lääkitystietokanta ym.
- Onko aikaa?
- Pystyykö yksin hankkimaan tarvittavat tiedot?
- Ovatko ohjelmat käyttökelpoisia?

POTILAAT

- Hoito-ohjeiden toteutuminen: eivät aina noudata ohjeita; muistikin voi pettää
- Kustannukset

LÄÄKITYSONGELMIEN KIPUPISTEET

- Lääkäreiden vastaanottoajan lyhyys
- Lääkäreiden vaihtuminen
- Lääketiede – hoitotyö – farmasia yhteistyön puutteet ja muut ongelmat
- Lääkäri-potilasuhteen ongelmat
- Lääkärin ja omaisten väliset ongelmat
- Ympäri vuorokautisessa hoitoyksikössä: hoitajien tietojen puutteet

LÄÄKITYSONGELMIEN KIPUPISTEET

- Reseptien uusinnat potilasta tapaamatta
- Omien tietojen rajallisuus
- Hoitokertomustietojen pirstaleisuus
- Lääkitystä koskevien tietojen puutteet
- Ikääntymistä koskevien tietojen puutteet
(lääkärikoulutuksen puute)

MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

- Lääkäri – hoitotyöntekijä – potilas/omainen
- Lääkäri – farmasian asiantuntija – potilas/omainen
- Lääkäri – hoitotyöntekijä- farmasian asiantuntija – potilas/omainen

MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ

- Kokonaislääkityksen moniammatillinen arviointi – perusteellisin, runsaasti lääkkeitä käyttäville, epäily lääkitysongelmista

Saija Leikolan väitöskirja, HY 2012

opitaan yhteistyötä

opitaan toisiltamme

potilaiden voinnin tason tutkimukset puuttuvat